

Utbildningsutskottets betänkande

1983/84: 8

om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet
m. m. (prop. 1983/84: 27)

Propositionen

Regeringen har i proposition 1983/84: 27 (utbildningsdepartementet) föreslagit riksdagen att

1. anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i skollagen (1962: 319) med följande lydelse:

Förslag till

Lag om ändring i skollagen (1962: 319)

Härigenom föreskrivs att i skollagen (1962: 319)¹ skall införas en ny paragraf, 52 b §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Regeringens förslag

52 b §

Den kommun i vilken en elev i specialskolan är kyrkobokförd skall betala ersättning till staten för kostnader för undervisningen. Detta gäller dock inte om eleven undervisas i en sådan särskild klass av specialskolan som är förlagd till grundskolan i den kommun där eleven är kyrkobokförd.

Ersättningen skall uppgå till samma belopp för elev och läsår som av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer fastställs för grundskolans elever i årskurs med samma nummer med stöd av 46 § 2 mom. andra stycket. För elever i årskurs 10 i specialskolan skall därvid gälla samma belopp som för elever i årskurs 9 i grundskolan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

¹ Lagen omtryckt 1970: 1026.

¹ Riksdagen 1983/84. 14 saml. Nr 8

2. godkänna vad som i propositionen förordats om indelning av riket i planeringsregioner, inrättande av planeringsberedningar för handikappades undervisning samt tjänster för handikappkonsulenter,

3. godkänna att anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet och motsvarande medel under anslaget Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m. får användas för regionala åtgärder för elever med handikapp enligt de principer som förordats,

4. godkänna vad som har förordats i propositionen om beaktande i vissa fall av kommunal ersättning till staten för elever i specialskolan vid fördelningen av medel från anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet,

5. godkänna förslaget att Härnösands kommun i sin gymnasieskola skall få anordna utbildning för hörselskadade med riksrekrytering,

6. godkänna vad som i propositionen förordats om upphörande av försöksverksamheten med särskilda anordningar för utbildning för svårt rörelsehindrade m. fl. vid Skärholmens gymnasium,

7. godkänna att tjänsterna som förskolekonsulent och reselärare för synskadade elever knyts till länsskolnämnderna,

8. godkänna att ett specialpedagogiskt resurscentrum för barn med tal- och språkstörningar inrättas vid Hällsboskolan.

Motionerna

Motion väckt under allmänna motionstiden vid riksmötet 1982/83

1982/83: 1868 av Elis Andersson m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas för att stimulera teckenspråksundervisning i grundskolan.

Motioner väckta med utledning av prop. 1983/84: 27

1983/84: 54 av Tore Nilsson (m) och Per Petersson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att Umeå skall vara regionhuvudort i norra planeringsregionen för planering och samordning av insatser för barn och ungdomar med olika former av handikapp.

1983/84: 55 av Rune Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att Umeå skall vara regionhuvudort i norra planeringsregionen för planering och samordning av insatser för barn och ungdomar med olika former av handikapp.

1983/84: 58 av Lars Hjertén m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar avslå mom. 5 i hemställan i prop. 1983/84: 27.

1983/84: 66 av Lennart Bladh m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för att riksgymnasiet för hörselskadade lokaliseras till Örebro och att de extra medel, för gymnasiets utbyggnad, som föreslagits i propositionen används för ändamålet.

1983/84: 67 av Britta Hammarbacken m. fl. (c, fp) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för att den i proposition 1983/84: 27 föreslagna gymnasiala utbildningen för hörselskadade förläggs till Örebro.

1983/84: 68 av Doris Håvik (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att planeringsregionerna bör sammanfalla med sjukvårdsregionerna,
2. att riksdagen uttalar sig för att försöksverksamheten med riksintagning till gymnasiet i Skärholmen får fortsätta under läsåret 1984/85,
3. att riksdagen uttalar vikten av att antalet konsulenter för rörelsehindrade ökas till 25.

1983/84: 69 av Anders Högmark (m) vari yrkas att riksdagen avslår förslagen i propositionen vad avser överförande av förskolekonsulenter och reselärare från Tomtebodaskolan till länskolnämnd.

1983/84: 70 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen med ändring i regeringens förslag beslutar att ett nytt gymnasium för hörselskadade elever bör förläggas till Örebro kommun,
2. att riksdagen uttalar att den pedagogiska uppdelning med tecken-
språkundervisning för döva och oral undervisning för hörselskadade som föreslås i propositionen ej bör genomföras, utan att pedagogiken i största möjliga utsträckning anpassas efter elevernas önskemål och nuvarande framtida behov,
3. att riksdagen uttalar att det vid inrättandet av det nya gymnasiet för hörselskadade elever bör ankomma på staten att se till att kringresurser ställs till förfogande för att sörja för att en trygg och socialt och kulturellt rik miljö erbjuds eleverna,
4. att riksdagen avslår regeringens förslag om nedläggning av verksamheten för svårt rörelsehindrade elever vid Skärholmens gymnasium från den 1 juli 1984 och hemställer hos regeringen om nytt förslag när resultat föreligger från statens förhandlingsnämnds förhandlingar i frågan.

1983/84: 76 av Kerstin Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller att vid ändring i förordningen om statsbidrag till särskilda åtgärder på skolområdet tas i beaktande vad som i motionen anförts om länskolnämndernas fördelning av anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet.
2. att riksdagen förordar att Gävleborgs län även i fortsättningen bör höra till norra regionen vad beträffar specialskolans upptagningsområde.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den gymnasiala utbildningen för hörselskadade.
4. att riksdagen hos regeringen anhåller att försöksverksamhet med en samplanerad specialskola och grundskola kommer till stånd.

1983/84: 77 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande planeringsberedningarnas sammansättning.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande behov av mer preciserat förslag i fråga om resursfördelningen.

1983/84: 78 av Helge Hagberg m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om behovet av förtydliganden av bestämmelser om fördelning av kostnader för elever i specialskolan.

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att riksintagning av rörelsehindrade skolungdomar till Skärholmens gymnasium övergångsvis får fortsätta med styrelsen för vårdartjänst som huvudman.

1983/84: 79 av Arne Nygren m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att Umeå skall vara regionhuvudort i norra planeringsregionen för planering och samordning av insatser för barn och ungdomar med olika former av handikapp.

1983/84: 80 av Stig Olsson (s) vari yrkas att riksdagen till regeringen uttalar som sin mening att Gävleborgs län även i fortsättningen skall tillhöra norra planeringsregionen.

1983/84: 81 av Margareta Persson (s) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar sig för att garantier lämnas för att de elever som idag är antagna vid Skärholmens gymnasium – samt de som ämnar söka utbildning där under nästa läsår – får fortsätta sin utbildning vid skolan.

2. att riksdagen uttalar sig för att en utvärdering av rörelsehindrade ungdomars möjligheter till gymnasial utbildning görs innan beslut fattas om upphörande av försöksverksamheten vid Skärholmens gymnasium.

3. att riksdagen uttalar sig för att statsbidrag – i nuläget 1,4 milj. kr. – utgår till försöksverksamheten och att dessa medel tas från de i propositionen föreslagna "ytterligare medel under SÅS-anslaget".

4. att riksdagen uttalar sig för att de medel styrelsen för vårdartjänst disponerar för verksamheten i anslutning till riksgymnasiet under en övergångstid får stanna hos styrelsen.

1983/84: 82 av Per Unckel m. fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att Skärholmens gymnasium skall vara tillgängligt för gravt rörelsehindrade elever från hela landet i avvaktan på att liknande resurscentra kan byggas upp i andra regioner.

2. att riksdagen beslutar att avslå regeringens förslag om inrättande av ett riksgymnasium för hörselskadade elever i Härnösand och att detta i stället förläggs till Örebro.

Utskottet

I detta betänkande behandlar utskottet dels förslag av regeringen i proposition 1983/84: 27 grundade på integrationsutredningens slutbetänkande (SOU 1982: 19) Handikappade elever i det allmänna skolväsendet, dels sexton motioner, varav en väckts under allmänna motionstiden vid riksmötet 1982/83 och femton väckts med anledning av propositionen.

Föredragande statsrådet konstaterar att under de senaste decennierna har gravt funktionshindrade elever integrerats i det allmänna skolväsendet i allt större utsträckning. Målet för skolpolitiken är att skolan skall vara till för alla. De handikappade skall få förutsättningar för och möjlighet till delaktighet och gemenskap med övriga i samhället. Föredragande statsrådet betonar dock särskilt de dövas och gravt hörselskadades behov av gemenskap med den egna gruppen och av en teckenspråkig miljö. *Teckenspråket* är de barndomsdövas första språk och är därför av stor betydelse för deras gruppgemenskap. Nödvändiga satsningar på teckenspråket och på samhörigheten mellan de döva bör emellertid också innefatta strävanden till en fungerande kommunikation och gemenskap även mellan döva och hörande. Specialskolans betydelse för de döva och gravt hörselskadade och för deras integration i samhället i stort betonas.

I motion 1982/83: 1868 (yrkande 1) hemställs om åtgärder för att stimulera teckenspråksundervisningen i grundskolan. Teckenspråket bör göras mera känt och tillgängligt så att de hörselskadades möjligheter att få uppleva gemenskap, värme och känslkontakt ökar. Därför är det viktigt att kretsen av teckenspråkskunniga vidgas.

Utskottet ansluter sig till vad föredragande statsrådet anför om betydelsen av de handikappade elevernas möjligheter till delaktighet i samhället i stort.

I vad gäller de döva och hörselhandikappades språk erinrar utskottet om att en ny läroplan gäller för specialskolan fr. o. m. läsåret 1983/84. I denna betonas att specialskolans undervisningsspråk är teckenspråk och svenska. Utskottet vill, med anledning av motionsyrkandet, erinra om att riksdagen vid ett flertal tillfällen haft att ta ställning till yrkanden om teckenspråk i grundskolan (senast i UbU 1982/83: 4). Utskottet har därvid framhållit att ett införande av teckenspråket som läroämne i grundskolan skulle innebära ett alltför stort ingrepp i läroplanen och få konsekvenser för andra ämnen. Utskottet har även påpekat att det är en fråga om resurser, t. ex. tillgången på för teckenspråksundervisning kvalificerade lärare (UbU 1975/76: 9 s. 5). Som motionären påpekar kan teckenspråksundervisning ske under fria aktiviteter. På högstadiet finns också möjligheten att välja teckenspråk som tillvalskurs om elevunderlaget är tillräckligt. Utskottet föreslår att riksdagen med hänvisning till det anförda avslår yrkande 1 i motion 1982/83: 1868.

Föredragande statsrådet konstaterar att utbildningsutbudet för hörselskadade barn och ungdomar inte är samordnat på samma sätt som för de döva och gravt hörselskadade. I integrationsutredningens slutbetänkande (SOU 1982: 19) anfördes att bl. a. Hörselfrämjandet uttryckt önskemål om en sådan samordning för de hörselskadade i synnerhet på det gymnasiala stadiet. Integrationsutredningen ansåg att det av utredningen förordade regionsamarbetet skulle kunna få stor betydelse för de hörselskadades utbildning. Föredragande statsrådet har, liksom integrationsutredningen, funnit skäl för en samordning på riksnivå av det gymnasiala utbildningsutbudet för hörselskadade. Därigenom bör både de hörselskadades krav på ett brett utbildningsutbud och deras behov av gruppsamhörighet och identifikation kunna tillgodoses. Länsskolnämnden i Västernorrlands län har aktualiserat frågan om lokalisering till Härnösand av *gymnasial utbildning för hörselskadade* med riksrekrytering. Föredragande statsrådet förordar att Härnösands kommun bör medges rätt att fr. o. m. läsåret 1984/85 inom ramen för sin gymnasieskola anordna riksrekryterande gymnasial utbildning för hörselskadade. Kommunens gymnasieskola har enligt föredragande statsrådet ett väl differentierat utbildningsutbud. Utbildningen för hörselskadade kan utan större nyinvesteringar integreras lokalmässigt med övrig gymnasial utbildning i kommunen. För läsåret 1984/85 beräknas antalet intagningsplatser till ca 25. Efter en femårig uppbyggnadsperiod skall antalet intagningsplatser vara 100 per år. Enligt föredragande statsrådet erfordras en målmedveten kommunal satsning på fortbildning av gymnasielärare i hörselpedagogik. Skolstyrelsen är också i ett initialskede beredd att genomföra en viss omprioritering av de medel som finns för personalutbildning till förmån för fortbildning inom hörselhandikappområdet och att med kommunala medel svara för erforderlig fortbildning av icke undervisande personal, inackorderingsfaddrar och handledare i samband med yrkesorientering. Det behövs enligt statsrådets mening extra statliga resurser i form av engångsbidrag för specialutbildning, bidrag för personal utöver det vanliga bidraget till lärarlöner samt bidrag till vissa kostnader i initialskedet, t. ex. anpassning av befintliga lokaler. I propositionen beräknas dessa kostnader till sammanlagt 2 600 000 kr. för budgetåret 1984/85. Till frågan om medelsanvisning avser föredragande statsrådet återkomma i samband med statsbudgeten för detta budgetår.

I ett antal motioner föreslås en annan lösning av frågan om utbildning på det gymnasiala stadiet för de hörselskadade.

Enligt motion 1983/84: 58 bör riksdagen avslå förslaget om riksrekryterande gymnasial utbildning förlagd till Härnösand. Motionärerna anför att organisationen av utbildning för de hörselskadade bör bygga på redan gjorda erfarenheter i Stockholm och Göteborg. Utbildning bör finnas där samt i Härnösand och Malmö. Denna tanke förs också fram i motion 1983/84: 76 (yrkande 3). Regeringens förslag bör omprövas till förmån för en regional organisation med utbildning på de fyra nämnda orterna.

I fyra andra motioner, nämligen 1983/84:66, 1983/84:67, 1983/84:70 (yrkande 1) och 1983/84:82 (yrkande 2), yrkas att riksdagen skall avslå regeringens förslag och i stället besluta att den riksrekryterande gymnasiala utbildningen för hörselskadade skall få anordnas i Örebro. Motionärerna hänvisar till att gymnasial utbildning av döva och gravt hörselskadade redan finns i Örebro och att unika erfarenheter gjorts där av undervisning av hörselskadade. Det finns redan kvalificerade och erfarna lärare, utbyggd elevvård, erfarenheter av olika former av boende, kvalificerad hörselvård, specialutrustade lokaler m. m. i Örebro. Lokalisering av utbildning för båda grupperna, dvs. av döva och gravt hörselskadade resp. av hörselskadade, till samma ort underlättar för eleverna att själva välja grupp tillhörighet och att vid behov byta grupp. I motionerna anförs också att det är en fördel att förlägga utbildningen till Örebro med tanke på avstånden till skolan för flertalet av eleverna. I motion 1983/84:66 yrkas också att de extra medel om 2 600 000 kr. som beräknats i propositionen för riksrekryterande gymnasial utbildning för hörselskadade i Härnösand i stället skall användas för sådan verksamhet i Örebro. Motionärerna redovisar också att Hörselfrämjandet tillsammans med Sveriges dövas riksförbund och Riksförbundet för döva och hörselskadade barn står bakom önskemålet om förläggning till Örebro. Enligt motion 1983/84:70 (yrkande 3) bör riksdagen vidare uttala att det vid den gymnasiala utbildningen för hörselskadade måste finnas en trygg samt socialt och kulturellt rik miljö för eleverna och att staten bör ta det ekonomiska ansvaret för detta.

Utskottet har i likhet med föredragande statsrådet funnit skäl tala för en samordnad gymnasial utbildning på riksplanet för hörselskadade elever. Därigenom kan eleverna få tillgång till ett mera differentierat utbildningsutbud och resurserna utnyttjas mera rationellt. Eleverna får då också lättare sina behov av gruppanshörighet tillgodosedda. Det är möjligt både i Härnösand och Örebro att erbjuda eleverna goda valmöjligheter beträffande utbildningsvägar. Härnösands kommun är enligt propositionen beredd att vidta sådana åtgärder som behövs för att kunna starta utbildningen läsåret 1984/85. Utskottet har också erfarit att skolstyrelsen i Örebro uttalat att utbildningen med hänsyn till erfarenheter, kunnande, medicinska och tekniska resurser i kommunen samt de hörselskadade elevernas behov bör få anordnas i Örebro.

Utskottet delar motionärernas bedömning att de erfarenheter, kunskaper och resurser som finns i Örebro för utbildning av döva och gravt hörselskadade bör kunna utnyttjas även för utbildning av hörselskadade. Genom denna lokalisering underlättas elevernas val av grupp tillhörighet, dvs. om de skall tillhöra gruppen döva och gravt hörselskadade eller gruppen hörselskadade. Likaså underlättas övergång från den ena gruppen till den andra om båda formerna av utbildning anordnas på samma ort. Genom en lokalisering till Örebro av utbildningen för de hörselskadade underlättas utbildningen även för dem som har behov av både oral undervisning och teckenspråksstöd.

På angivna grunder anser utskottet att gymnasial utbildning med riksrekrytering för hörselskadade elever bör få anordnas inom Örebro kommuns gymnasieskola fr. o. m. läsåret 1984/85 under förutsättning att godtagbart avtal kan träffas med kommunen beträffande statlig ersättning, vilken i tillämpliga delar bör vara jämförbar med vad som har förutsatts i propositionen för en utbildning i Härnösand. Utbildningen bör efter en uppbyggnadsperiod få den dimensionering som angetts i propositionen, dvs. en intagning av 100 elever per år.

Vad utskottet här anfört bör riksdagen med avslag på proposition 1983/84:27 och med anledning av motionerna 1983/84:66, 1983/84:67, 1983/84:70 yrkandena 1 och 2 och 1983/84:82 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1983/84:58, 1983/84:70 yrkande 3 och 1983/84:76 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Föredragande statsrådet anser att det är viktigt att skapa möjligheter för elever med handikapp att välja mellan olika utbildningsalternativ. I likhet med integrationsutredningen anser föredragande statsrådet det vara nödvändigt att ett regionalt samarbete över länsgränserna kommer till stånd. Syftet med detta skall vara att öka möjligheterna för elever med handikapp att dels få undervisas tillsammans med elever med likartat handikapp om de så önskar, dels få till stånd fler specialanpassade studievägar inom gymnasieskolan. Därför förordas att en ny planeringsnivå införs med fem *planeringsregioner*, nämligen den norra, den mellersta, den östra, den västra och den södra regionen. Planeringsregionerna skall vara gemensamma för alla handikappgrupper. Förslaget till indelning i planeringsregioner överensstämmer med integrationsutredningens förslag så när som på att Gävleborgs län förs till den östra regionen i stället för till den norra.

Riksdagen bör enligt motion 1983/84:68 (yrkande 1) besluta att de nya planeringsregionerna för samarbete om de handikappade elevernas skolgång skall sammanfalla med sjukvårdsregionerna. Motionären åberopar vissa remissyttranden över integrationsutredningen i vilka samma åsikt framförts. För en indelning i enlighet med sjukvårdsregionerna talar att dessa är väl etablerade och väl fungerande baser för samarbete i olika avscenden, bl. a. beträffande omsorgerna om de rörelsehindrade barnen och ungdomarna.

I motion 1983/84:80 accepteras regeringens förslag om indelning i planeringsregioner med undantag av att motionären önskar att Gävleborgs län skall tillhöra den norra regionen enligt utredningens förslag och inte den östra som regeringen föreslagit. I motion 1983/84:76 (yrkande 2) hemställs att Gävleborgs län även i fortsättningen bör höra till norra regionen i vad gäller specialskolans upptagningsområde. Motionärerna uttrycker oro för att regeringens förslag skall få till följd att även upptagningsområdet för specialskolan i Härnösand för döva och gravt hörselskadade barn, Kristinaskolan, skall ändras så att Gävleborgs län inte längre ingår. Detta skulle

ta bort en alltför stor del av elevunderlaget och negativt påverka Kristinaskolans roll som regional resurs.

Utskottet vill erinra om att integrationsutredningen prövat i vad mån planeringsregionerna kan samordnas med någon existerande regionindelning och stannat för den indelning som hittills gällt för de rådgivande planeringskonferenserna för döva och hörselskadade. Inom vissa av dessa regioner finns redan ett intensivt samarbete. Ett stort antal remissorgan har också stött utredningens förslag om fem planeringsregioner. Som föredragande statsrådet anför bör det samarbete som redan startat för de döva och hörselskadade få fortsätta och utökas till att omfatta samtliga handikappgrupper. Enligt utskottets uppfattning bör därför riksdagen avslå motion 1983/84: 68 yrkande 1 och godkänna att landet delas in i fem planeringsregioner.

Utskottet har inhämtat att den i propositionen föreslagna indelningen i planeringsregioner inte kommer att påverka upptagningsområdet för specialskolan i Härnösand för döva och gravt hörselskadade barn. Därigenom finns inte anledning till oro för Kristinaskolans elevunderlag. Utskottet ansluter sig till föredragande statsrådets bedömning att Gävleborgs län bör tillhöra den östra regionen och föreslår att riksdagen med avslag på motionerna 1983/84: 76 yrkande 2 och 1983/84: 80 godkänner vad som förordats i propositionen om vilka län som skall tillhöra var och en av de fem planeringsregionerna.

I propositionen förordas att det skall finnas en *huvudort* i varje *planeringsregion*. Dessa huvudorter bör vara de som integrationsutredningen föreslagit med undantag av utredningens förslag om Umeå såsom huvudort i den norra regionen. Med hänvisning till bl. a. det stora kunnandet och de stora resurser inom handikappområdet som finns samlade i Härnösands kommun, till att Härnösand f. n. är huvudort för den norra planeringskonferensen för döva och hörselskadade och till att Härnösand enligt propositionen skall få anordna gymnasial utbildning för hörselskadade inom sin gymnasieskola förordar föredragande statsrådet att Härnösand skall vara huvudort i den norra regionen.

I tre motioner, nämligen 1983/84: 54, 1983/84: 55 och 1983/84: 79, yrkas att Umeå skall vara huvudort i den norra planeringsregionen. I motionerna anförts som skäl för lokalisering till Umeå geografiska förhållanden, kommunikationer, spridningen av berörda elever inom regionen, existerande regionala institutioner i Umeå, forskning och utbildning inom handikappområdet vid universitetet i Umeå m. m.

I det föregående har utskottet tillstyrkt att Gävleborgs län förs till den östra regionen. Därigenom kommer Umeå att vara mera centralt beläget i den norra regionen jämfört med Härnösand. Utskottet har vidare föreslagit att den gymnasiala utbildningen för hörselskadade skall förläggas till Örebro. Med hänvisning till det anförda och till de skäl som förts fram i

motionerna föreslår utskottet att riksdagen med avslag på propositionen och med bifall till motionerna 1983/84: 54, 1983/84: 55 och 1983/84: 79 som sin mening ger regeringen till känna att Umeå bör vara huvudort i den norra planeringsregionen. I övrigt bör riksdagen godkänna de föreslagna huvudorterna.

I varje planeringsregion bör det enligt propositionen finnas en *planeringsberedning*. Planeringsberedningens uppgift skall vara att samordna insatserna inom varje region för elever med handikapp och även i övrigt planera så att befintliga resurser utnyttjas på bästa sätt.

Planeringsberedningarna bör inte vara egna myndigheter utan organ inom huvudorternas länskolnämnder. Verksamheten bör i administrativt hänseende ledas av resp. länskolnämnd. Varje beredning bör bestå av minst tio ledamöter som utses av länskolnämnden på huvudorten. En del av ledamöterna skall utses efter förslag från övriga länskolnämnder i regionen. På detta sätt avses varje länskolnämnd i regionen bli representerad genom dels en allmän representant, dels pedagogisk expertis. Planeringsberedningarnas arbete bör starta den 1 april 1984.

Planeringsberedningarnas sammansättning tas upp i motion 1983/84: 77 (yrkande 1). Riksdagen bör begära att regeringen återkommer med ett klarläggande av hur stora planeringsberedningarna avses bli och vilka intressen som skall vara företrädna i dem. Motionärerna önskar också få klarlagt vad som menas med "allmän representant".

Utskottet anser att riksdagen bör godkänna förslaget om att det skall finnas en planeringsberedning inom varje planeringsregion. Eftersom de länskolnämnder som ingår i en region skall få möjlighet att utifrån sina behov påverka sammansättningen av planeringsberedningen i regionen, bör det enligt utskottets uppfattning inte utfärdas alltför detaljerade föreskrifter om beredningarnas sammansättning och storlek. Utskottet utgår dock från att länskolnämnderna ser till att planeringsberedningarna inte får en sådan omfattning att deras arbete negativt påverkas. De intressen som skall vara företrädna i planeringsberedningarna måste få skifta från region till region allt efter de behov av samordning för olika grupper som finns där. Utskottet har uppfattat uttrycket "allmän representant" som att det av denna representant inte skall krävas särskild handikappkunskap utan snarare allmän kunskap om skola och samhälle. Den särskilda handikappkunskapen skall garanteras genom den pedagogiska expertis som enligt propositionen också skall ingå i planeringsberedningarna. Med det anförda anser utskottet att motion 1983/84: 77 yrkande 1 bör avslås av riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om planeringsberedningar för handikappades undervisning.

Utskottet tillstyrker vad som anförts i propositionen om inrättande den 1 april 1984 av en tjänst vid länskolnämnden på resp. huvudort som *handikappkonsulent* med uppgift att samordna handikappåtgärderna inom regionen. Medel avses begäras på tilläggsbudget för innevarande budgetår.

Riksdagen bör enligt motion 1983/84: 76 (yrkande 4) ge regeringen till känna att försöksverksamhet bör starta med en lokalmässig *samplanering av specialskola* för döva och gravt hörselskadade och vanlig, mindre *grundskola*. Därigenom tillgodoses både behoven av integration av de döva och gravt hörselskadade med de hörande och de dövas behov av samhörighet med den egna gruppen och en teckenspråkig miljö.

Riksdagen (UbU 1982/83: 20 p. 6) avslög ett liknande yrkande vid föregående riksmöte med hänvisning till att förslag om ett aktuellt skolprojekt sänkts på remiss av SÖ. Utskottet har inhämtat att detta ärende ännu inte är färdigherett inom SÖ. Utskottet erinrar om att föredragande statsrådet i proposition 1983/83: 27 förutsätter att planeringsberedningarna, de dövas egna organisationer och föräldraorganisationer får delta i diskussioner om sådan samordning. Utskottet anser, med hänvisning till det anförda, att riksdagen inte bör göra det i motionen yrkade uttalandet. Riksdagen bör avslå motion 1983/84: 76 yrkande 4.

Bidrag med medel från *anslaget till särskilda åtgärder på skolområdet* (det s. k. SÅS-anslaget) ges i dag i form av en allmän resurs för i huvudsak valfri användning och en särskild resurs för ett närmare bestämt ändamål inom skolväsendet (1 § förordningen 1981: 591 om statsbidrag till särskilda åtgärder på skolområdet). Enligt 6 § skall medlen till allmän resurs fördelas av länskolnämnden till sådana kommuner i länet som på grund av särskilda svårigheter inom skolväsendet har behov av statliga bidrag utöver ordinarie skolbidrag. I sin bedömning skall länskolnämnden enligt 7 § väga samman olika faktorer och därvid ta hänsyn till om andelen handikappade elever i kommunen är stort.

Föredragande statsrådet stryker under att de här redovisade bestämmelserna för fördelningen av SÅS-anslaget således omfattar åtgärder för handikappade barns skolgång och erinrar om att det i budgetpropositionen i januari 1982 framhålls att andelen elever med handikapp måste tillmätas mycket stor vikt vid fördelningen av SÅS-medlen.

Föredragande statsrådet föreslår, i likhet med integrationsutredningen, att medel från SÅS-anslaget skall få användas för regionala åtgärder för elever med handikapp. Ett tillskott för regionala åtgärder om ca 6,9 milj. kr. under SÅS-anslaget aviseras till nästa budgetår. Tillskottet skall åstadkommas genom omprioriteringar inom skolväsendet. De enskilda planeringsberedningarna skall göra framställningar till SÖ med förslag till regionala åtgärder. SÖ skall redovisa planeringsberedningarnas förslag för regeringen i sin anslagsframställning. Vid SÖ:s fördelning av samtliga SÅS-medel till de olika länen skall de regionala åtgärder inom resp. län som planeringsberedningarna föreslagit vägas in. För budgetåret 1984/85 bör SÖ hålla inne en viss del av SÅS-anslaget för de åtgärder som planeringsberedningarna kan komma att föreslå för detta budgetår. Riksdagen föreslås godkänna att SÅS-anslaget får användas för regionala åtgärder enligt de förordade principerna.

Riksdagen bör enligt motion 1983/84:77 (yrkande 2) hos regeringen begära ett mera preciserat förslag om vilka regionala åtgärder SÅS-anslaget skall användas till och hur detta skall ske.

Utskottet har inget att erinra mot att medel anvisas för regionala åtgärder under SÅS-anslaget. Utskottet utgår från att de förslag planeringsberedningarna för fram till SÖ har förankring i de länskolnämnder inom vilkas områden åtgärderna skall vidtas. Det är enligt utskottets mening inte möjligt att nu i detalj precisera till vilka slag av åtgärder medlen skall användas. Behoven kan vara olika i olika regioner och resurserna och sättet att utnyttja dem kommer också att variera. Integrationsutredningen har diskuterat samordningsbehoven för de olika handikappgrupperna i sitt slutbetänkande (SOU 1982: 19 s. 222–225). Ett bra exempel på verksamhet som kan fungera som regional verksamhet är enligt utredningen den gymnasiala utbildningen för rörelsehindrade i Skärholmen. Integrationsutredningen nämner också att den regionala samordningen kommer att få stor betydelse för mindre grupper av fysiskt handikappade vilkas handikapp är så ovanliga att gemensamma åtgärder för dem måste samordnas över läns- och regiongränser. Planeringsberedningarna, i vilka länskolnämnderna har företrädare, bör ha frihet att utforma samordningsåtgärderna inom resp. region och även mellan regioner efter de behov som finns. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen bör avslå yrkande 2 i motion 1983/84:77 och godkänna att SÅS-anslaget får användas för regionala åtgärder för elever med handikapp enligt i propositionen angivna principer. Utskottet har inget att erinra mot att motsvarande medel under anslaget Bidrag till kommunal vuxenutbildning får användas på samma sätt.

Enligt föredragande statsrådets mening bör hemkommunens betalningsansvar för undervisningen vara detsamma oavsett om en kommun eller staten svarar för undervisningen. Därför bör hemkommunen, dvs. den kommun där eleven är kyrkobokförd, betala *ersättning till staten för de elever som går i specialskolan*. Ersättningen bör uppgå till samma belopp som gäller för interkommunala ersättningar för elever i grundskolan. Dock bör inte ersättning tas ut för elever som går i s.k. externa klasser av specialskolan eller vid högstadium där specialskolan förlagt undervisningen till kommunens grundskola på specialskoleorten. I dessa fall har nämligen kommunen vissa kostnader för eleverna. Riksdagen föreslås anta ett inom utbildningsdepartementet upprättat förslag till lag om *ändring i skollagen* (1962: 319) avseende en ny paragraf, 52 b §.

I motion 1983/84:78 (yrkande 1 delvis) begärs ett förtydligande av vem som skall betala ersättningen till staten för sådana elever i specialskolan som – om de inte tillhörde specialskolan – skulle vara särskoleelever och därmed höra till en landstingskommuns ansvarsområde.

Av nyssnämnda förslag till lag framgår att den kommun, i vilken en elev i

specialskolan är kyrkobokförd, skall betala ersättning till staten. Utskottet har inget att erinra mot förslaget om ersättning till staten för elever i specialskolan – med i lagförslaget angivet undantag – och föreslår att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 78 yrkande 1 i denna del antar förslaget till lag om ändring i skollagen.

Enligt föredragande statsrådet bör medel motsvarande det belopp kommunerna betalar till staten för specialskolans elever tillföras SÅS-anslaget. Beloppet uppskattas till ca 5,5 milj. kr. I vissa kommuner, t. ex. Örebro, bor särskilt många familjer med barn som går i specialskolan. För att dessa kommuner inte skall åsamkas alltför stora kostnader vid ett genomförande av förslaget bör såväl SÖ som länskolnämnden beakta dessa förhållanden vid *fördelningen av SÅS-anslaget*. Kommuner som får särskilt höga kostnader med anledning av förslaget skall således kunna kompenseras vid fördelningen av SÅS-anslaget.

Regler för hur kompensationen skall beräknas efterlyses i motion 1983/84: 78 (yrkande 1 delvis). Motionärerna anser att avgifterna för t. ex. Örebro, som har två specialskolor inom sina gränser och många av dessa skolors elever kyrkobokförda i kommunen, kommer att få extremt stora avgifter till staten jämfört med andra kommuner som endast har få elever i specialskola. Motionärerna vill veta om kommuner som har många elever i specialskola skall få sådan kompensation genom bidrag från SÅS-anslaget att de kommer i en lika gynnsam situation som de kommuner som har få specialskoleelever kyrkobokförda.

Vid fördelningen av medel under SÅS-anslaget skall flera olika faktorer vägas in. Hur stor kompensationen för specialskoleavgifterna skall vara måste avgöras från fall till fall. Full kompensation är emellertid inte rimlig eftersom det i så fall inte behöver tas ut några avgifter. Riksdagen bör avslå motion 1983/84: 78 yrkande 1 i denna del och godkänna vad som förordats i propositionen om beaktande i vissa fall av kommunal ersättning till staten för elever i specialskolan vid fördelningen av medel från SÅS-anslaget.

Vid länskolnämndernas fördelning av *medel från SÅS-anslaget* skall enligt motion 1983/84: 76 (yrkande 1) bidrag även kunna gå till *specialskolorna* som kompensation för deras utåtriktade pedagogiska stödverksamhet till kommunerna.

Utskottet erinrar om att medlen under det nuvarande SÅS-anslaget i stort motsvarar dels den tidigare s. k. länskolnämndsresursen inom grundskolan, dels 25 % av den tvåprocentiga besparingen under grundskol- och gymnasieskolanslagen. Syftet med anslaget är att ge ekonomisk kompensation till kommuner med särskilda behov. Medel till de statliga specialskolorna anvisas inom ramen för de särskilda specialskolanslagen. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1983/84: 76 yrkande 1.

Sedan år 1974 bedrivs försöksverksamhet med *gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever* vid Skärholmens gymnasium i Stockholm. Genom ett avtal mellan staten och Stockholms kommun har kommunen åtagit sig att bedriva denna utbildning för ca 20 elever från hela landet. Detta avtal, som gäller utbildningen, har sagts upp till den 1 juli 1984. Integrationsutredningen uttalade i sitt slutbetänkande (SOU 1982: 19 s. 223–224) att ett ökat regionalt samarbete kan få en stor betydelse för de gravt rörelsehindrade eleverna. Behovet av samordning på det gymnasiala stadiet är enligt utredningen mycket stort. Genom samverkan över länsgränserna inom planeringsberedningar torde möjligheterna öka väsentligt att i andra regioner än i Stockholmsregionen få specialanpassade gymnasiala utbildningar för rörelsehindrade. Det särskilda bidrag som utgår för utbildningen i Skärholmen borde enligt utredningen föras över till ett samlat bidrag för regionala åtgärder.

Föredragande statsrådet delar integrationsutredningens uppfattning att det regionala samarbetet ökar möjligheterna att på flera platser i landet erbjuda specialanpassade gymnasiala utbildningar för rörelsehindrade. Kostnader för elevens skolgång skall enligt föredragande statsrådet inte betalas helt med statliga medel. Den kommun där eleven bor skall ha ett ekonomiskt ansvar för elevens skolgång. Om en elev går i en annan kommuns skola skall elevens hemkommun, dvs. den kommun där eleven är kyrkobokförd, betala interkommunal ersättning. Mot bakgrund av det anförda föreslår föredragande statsrådet att försöksverksamheten med särskilda anordningar för utbildning för svårt rörelsehindrade m. fl. i Skärholmens gymnasium skall upphöra vid utgången av juni 1984. Medel motsvarande det särskilda statsbidraget som f. n. utgår till elevernas undervisning vid Skärholmens gymnasium skall föras över till SÅS-anslaget, vilket i enlighet med vad utskottet nyss tillstyrkt i fortsättningen skall användas även till regionala åtgärder för handikappade. Det beräknade bidraget uppgår f. n. till ca 1.4 milj. kr.

Statligt bidrag utgår även för försöksverksamhet med omvårdnad och därmed sammanhängande åtgärder för de rörelsehindrade eleverna vid Skärholmens gymnasium. Detta är således inte bidrag till undervisningskostnader. Denna verksamhet med omvårdnad m. m. bedrivs av styrelsen för vårdartjänst. Statens förhandlingsnämnd har sedan år 1979 regeringens uppdrag att förhandla om kommunalt övertagande av denna verksamhet. Förhandlingar pågår ännu. I avvaktan på resultatet av dessa förhandlingar förordar föredragande statsrådet att styrelsen för vårdartjänst t. v. bör kunna disponera medel för fortsatt verksamhet. Om förhandlingarna slutförs och verksamheten får kommunalt huvudmannaskap bör medel motsvarande det nuvarande statliga bidraget till omvårdnad m. m. föras över till SÅS-anslaget för att även i fortsättningen användas för anordningar som underlättar för elever med handikapp att gå i vanliga skolor.

Frågan om gymnasial utbildning för svårt rörelsehindrade vid Skärhol-

mens gymnasium tas upp i fem motioner. Ingen av motinärerna har något emot att verksamheten så småningom decentraliseras. Motionärerna är dock mycket tveksamma till om de nya planeringsberedningarna har någon möjlighet att snabbt anordna gymnasieutbildning i övriga regioner för svårt rörelsehindrade motsvarande den som nu finns i Skärholmen. I motion 1983/84: 68 (yrkande 2) begärs att riksdagen skall uttala att försöksverksamheten i Skärholmen skall få fortsätta under läsåret 1984/85. Enligt motion 1983/84: 82 (yrkande 1) bör Skärholmens gymnasium vara tillgängligt för gravt rörelsehindrade elever från hela landet tills dess liknande verksamhet hunnit byggas upp i andra regioner. Riksdagen bör enligt motion 1983/84: 81 uttala sig för att garantier lämnas för att de elever som i dag är intagna och de som tas in inför läsåret 1984/85 skall få fullfölja sin utbildning vid skolan (yrkande 1). Innan beslut fattas om nedläggning av försöksverksamheten bör den utvärderas (yrkande 2). Statsbidrag till utbildningen bör även fortsättningsvis utgå i särskild ordning så länge försöksverksamheten pågår och inte via SÅS-anslaget (yrkande 3). Vidare bör statsbidrag till omvårdnad m. m. under en övergångstid utgå via styrelsen för vårdartjänst (yrkande 4). I avvaktan på resultatet av förhandlingarna om kommunalt övertagande av omvårdnaden m. m. bör försöksverksamheten i Skärholmen enligt motion 1983/84: 70 (yrkande 4) få fortsätta. Riksdagen bör därför enligt motionsyrkandet avslå regeringens förslag och begära att nytt förslag läggs fram när förhandlingarna avslutats. I motion 1983/84: 78 (yrkande 2) hemställs att verksamheten i Skärholmen skall få fortsätta övergångsvis och att styrelsen för vårdartjänst tills vidare skall få fortsätta nuvarande verksamhet.

Utskottet konstaterar först att motionärerna i princip delar föredragande statsrådets och integrationsutredningens uppfattning att det regionala samarbetet ökar möjligheterna att på flera platser i landet erbjuda specialanpassade gymnasiala utbildningar för rörelsehindrade elever. Även utskottet delar denna uppfattning. Som framhålls i motionerna är det emellertid inte möjligt för planeringsberedningarna att efter ett par månaders verksamhet föreslå utbildning av motsvarande slag i övriga regioner redan budgetåret 1984/85. Elever från hela landet bör därför få tas in vid Skärholmens gymnasium även inför läsåret 1984/85. Nyssnämnda elever och de elever som redan går vid Skärholmens gymnasium bör få fullfölja sin utbildning vid denna skola under den ekonomiska förutsättning som gäller i dag. Medel till denna utbildningsverksamhet bör enligt utskottets mening utgå under SÅS-anslaget enligt särskilda övergångsvis gällande bidragsbestämmelser. Utskottet anser att försöksverksamheten i vad gäller utbildning skall upphöra i så måtto att någon intagning till utbildning på nuvarande villkor inte sker inför läsåret 1985/86 och senare. Utskottet vill dock framhålla att detta inte utesluter att elever från hela landet tas in vid Skärholmens gymnasium som ett resultat av samarbete inom den östra regionen och mellan denna region och övriga regioner i landet. Utskottet

tillstyrker således, med här gjorda kompletteringar och förtydliganden, att medel till rörelsehindrade elevers gymnasieutbildning fortsättningsvis skall utgå på det sätt som föreslås i propositionen.

Som anförs i propositionen bör försöksverksamheten i Skärholmen med omvårdnad m. m. även fortsättningsvis bedrivas av styrelsen för vårdartjänst i avvaktan på ett kommunalt övertagande. Motionsyrkanden om en sådan övergångsanordning är således tillgodosedda redan genom vad som redovisats i propositionen. Utskottet förutsätter att frågan om ersättning för omvårdnad av de elever som nu går i Skärholmen och av dem som tas in inför läsåret 1984/85 beaktas vid ett eventuellt avtal om kommunalisering.

Vad utskottet här anfört om upphörande av försöksverksamheten med särskilda anordningar för utbildning av svårt rörelsehindrade m. fl. vid Skärholmens gymnasium, m. m. bör riksdagen med anledning av proposition 1983/84: 27 samt motionerna 1983/84: 68 yrkande 2, 1983/84: 78 yrkande 2, 1983/84: 81 yrkandena 1 och 4 och 1983/84: 82 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1983/84: 70 yrkande 4 och 1983/84: 81 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna.

Integrationsutredningen föreslog att de tjänster för *förskolekonsulenter och reselärare för synskadade barn* som i dag är knutna till Tomtebodaskolans resurscentrum skall föras över till länskolnämnderna. Remissopinionen var delad i denna fråga. Föredragande statsrådet anser att förskolekonsulenterna och reselärarna kommer att utgöra en viktig resurs i planeringsberedningarnas arbete och konstaterar att konsulenterna för rörelsehindrade redan i dag är knutna till länskolnämnderna. Med hänvisning härtill och till att både förskolekonsulenterna och reselärarna bör höra till samma myndighet förordar föredragande statsrådet att båda dessa kategorier av tjänster knyts till länskolnämnderna.

I motion 1983/84: 69 yrkas avslag på förslaget i propositionen. Motionären menar att det inte finns någon garanti för att förskolekonsulenterna och reselärarna verkligen kommer att få delta i verksamheten vid Tomteboda resurscentrum. Vidare finns det risk för att det nuvarande utbytet av erfarenheter och kunskaper emellan minskar om de placeras ut ensamma eller några få på resp. länskolnämnd. Medverkan i planeringsberedningarnas arbete behöver inte kräva att tjänsterna knyts till länskolnämnderna. De landstingskommunalt anställda hörselvårdskonsulenterna och lärarna för blinda och utvecklingsstörda barn förutsätts delta i detta arbete.

Utskottet har funnit skäl tala för att förskolekonsulenterna och reselärarna knyts till länskolnämnder. Utskottet har därvid noterat vad föredragande statsrådet anfört om vikten av att de också i fortsättningen har en nära kontakt med Tomteboda resurscentrum och att detta innebär att de måste ges möjlighet att delta och medverka i fortbildning, konferenser och

kurser där. Under denna förutsättning är utskottet berett föreslå att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 69 godkänner vad som förordats i propositionen.

Vid länskolnämnderna finns i dag tolv *konsulenter för rörelsehindrade elever*. Integrationsutredningen ansåg att det på sikt borde finnas åtminstone 25 konsulenter för rörelsehindrade elever och att denna utbyggnad borde ske snabbt med fem tjänster per år. I propositionen aviseras att antalet skall ökas till 17 budgetåret 1984/85.

Riksdagen bör enligt motion 1983/84: 68 (yrkande 3) uttala vikten av att antalet konsulenter ökas till 25.

Utskottet noterar den aviserade ökningen med fem tjänster nästa budgetår och anser att frågan om ytterligare ökning följande budgetår får prövas i det årliga budgetarbetet. Riksdagen bör därför avslå motion 1983/84: 68 yrkande 3.

Föredragande statsrådet erinrar om att av de riksrekryterande specialskolorna fungerar Tomtebodaskolan i Stockholm som ett resurscentrum för synskadade, Ekeskolan i Örebro för synskadade elever med allvarligare tilläggshandikapp och Åsbackaskolan i Gnesta för hörselskadade elever med tilläggshandikapp. Nu förordas att Hällsboskolan i Sigtuna skall få fungera som *resurscentrum för barn med tal- och språkstörningar*. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner förslaget.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande teckenspråksundervisning i grundskolan avslår motion 1982/83: 1868 yrkande 1,
2. att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84: 66, 1983/84: 67, 1983/84: 70 yrkandena 1 och 2 och 1983/84: 82 yrkande 2 samt med avslag på proposition 1983/84: 27 och motionerna 1983/84: 58, 1983/84: 70 yrkande 3 och 1983/84: 76 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om anordnande av utbildning för hörselskadade med riksrekrytering inom Örebro kommuns gymnasieskola, m. m.,
3. att riksdagen beträffande indelning av riket i fem planeringsregioner med avslag på motionerna 1983/84: 68 yrkande 1, 1983/84: 76 yrkande 2 och 1983/84: 80 godkänner vad som förordats i proposition 1983/84: 27,
4. att riksdagen beträffande huvudort i den norra planeringsregionen med avslag på proposition 1983/84: 27 och med bifall till motionerna 1983/84: 54, 1983/84: 55 och 1983/84: 79 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
5. att riksdagen beträffande huvudorter i övriga planeringsregioner godkänner vad som förordats i proposition 1983/84: 27,

6. att riksdagen beträffande inrättande av planeringsberedningar för handikappades undervisning med avslag på motion 1983/84: 77 yrkande 1 godkänner vad som förordats i proposition 1983/84: 27.
7. att riksdagen beträffande tjänster för handikappkonsulenter godkänner vad som förordats i proposition 1983/84: 27.
8. att riksdagen beträffande samplanerad specialskola och grundskola avslår motion 1983/84: 76 yrkande 4.
9. att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 77 yrkande 2 godkänner att anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet och motsvarande medel under anslaget Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m. får användas för regionala åtgärder för elever med handikapp enligt de principer som förordats i proposition 1983/84: 27.
10. att riksdagen med avslag på motion 1983/84: 78 yrkande 1 i denna del antar det inom utbildningsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319).
11. att riksdagen beträffande beaktande i vissa fall av kommunal ersättning till staten för elever i specialskolan vid fördelningen av medel från anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet med avslag på motion 1983/84: 78 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1983/84: 27.
12. att riksdagen beträffande fördelning av medel från anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet till specialskolorna avslår motion 1983/84: 76 yrkande 1.
13. att riksdagen beträffande upphörande av försöksverksamheten med särskilda anordningar för utbildning för svårt rörelsehindrade m. fl. vid Skärholmens gymnasium med anledning av proposition 1983/84: 27 och motionerna 1983/84: 68 yrkande 2, 1983/84: 78 yrkande 2, 1983/84: 81 yrkandena 1 och 4 och 1983/84: 82 yrkande 1 samt med avslag på motion 1983/84: 70 yrkande 4 och 1983/84: 81 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.
14. att riksdagen med bifall till proposition 1983/84: 27 och med avslag på motion 1983/84: 69 godkänner att tjänsterna som förskolekonsulent och reselärare för synskadade elever knytts till länskolnämnderna.
15. att riksdagen beträffande antalet konsulenter för rörelsehindrade elever avslår motion 1983/84: 68 yrkande 3.

16. att riksdagen godkänner att ett specialpedagogiskt resurscentrum för barn med tal- och språkstörningar inrättas vid Hällsbo-skolan.

Stockholm den 8 december 1983

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp), Björn Samuelson (vpk), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c) och Lena Lundblad (m).

Reservation

Utbildning för svårt rörelsehindrade m. fl. vid Skärholmens gymnasium (mom. 13)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Utskottet konstaterar" och på s. 16 slutar "till känna" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra i princip mot den i propositionen föreslagna regionaliseringen av gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade elever. Därigenom kan ungdomar erbjudas utbildning närmare hemmet vilket torde medföra att allt fler söker sig till utbildning på den gymnasiala nivån. Utskottet anser emellertid att det är för tidigt att nu besluta om att verksamheten i Skärholmen skall upphöra. I dag vet ingen om det finns eller kommer att finnas motsvarande service på andra orter i landet där kraven på den inre och den yttre miljön, utbildning och praktik m. m. kan tillgodoses på samma sätt som i Skärholmen. Riksdagen bör därför avslå regeringens förslag om att försöksverksamheten skall upphöra den 1 juli 1984 och begära att regeringen återkommer till riksdagen med nytt förslag när alla de förhållanden som här berörts är klarlagda och de praktiska förutsättningarna för regionalisering föreligger, t. ex. resultat av pågående förhandlingar om verksamheten i Skärholmen. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1983/84: 70 yrkande 4, med anledning av motionerna 1983/84: 68 yrkande 2, 1983/84: 78 yrkande 2, 1983/84: 81 och 1983/84: 82 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1983/84: 27 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. att riksdagen beträffande utbildning för svårt rörelsehindrade m. fl. vid Skärholmens gymnasium med bifall till motion 1983/84: 70 yrkande 4, med anledning av motionerna 1983/84: 68 yrkande 2, 1983/84: 78 yrkande 2, 1983/84: 81 och 1983/84: 82 yrkande 1 samt med avslag på proposition 1983/84: 27 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Utbildning för hörselskadade med riksrekrytering (mom. 2)

Georg Andersson, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Iris Mårtensson och Lars Svensson (alla s) anför:

Integrationsutredningen betonade de dövas och de gravt hörselskadades behov av ett samordnat utbildningsutbud i form av dels specialskolorna, dels den gymnasiala utbildningen för döva och gravt hörselskadade i Örebro. Under 1970-talet har det också funnits en strävan att förstärka möjligheterna för döva barn och ungdomar att utveckla teckenspråket genom att ge dem både undervisning och fritidsverksamhet i en teckenspråkig miljö.

Integrationsutredningen betonade betydelsen av att även utbildningen för de hörselskadade samordnas. Eleverna i denna grupp borde få uppleva gemenskap med varandra, få tillgång till specialutbildad personal och få studera i en takt anpassad till dem.

Mot denna bakgrund fann regeringen det angeläget att markera att de båda typerna av utbildning har olika inriktning, dvs. en utbildning för döva och gravt hörselskadade som grundas på teckenspråk och skriftlig svenska resp. en utbildning för hörselskadade som förmedlas oralt med hjälp av tekniska hjälpmedel och en god akustisk miljö. Därför föreslogs att var och en av dessa utbildningar skulle lokaliseras till olika orter, nämligen Örebro och Härnösand.

Av de redovisningar som gjorts inför utskottet från handikapporganisationerna, bl. a. Sveriges Dövas Riksförbund, framgår emellertid att de berörda organisationerna nu har en förändrad syn på integration mellan de döva och gravt hörselskadade å ena sidan och de hörselskadade å den andra. Det har framgått att man fortfarande anser att undervisningen av de döva och gravt hörselskadade skall ske i egna undervisningsgrupper och med hjälp av teckenspråket, medan integration mellan de båda grupperna med olika handikapp är angelägen när det gäller fritidsverksamhet och boende. Därmed skulle den klara profileringen i propositionen av en utbildning i Örebro med starkt teckenspråkig inriktning resp. en utbildning i Härnösand med oral undervisning inte längre vara motiverad. Det har också påpekats att de två grupperna av handikappade inte är klart urskilj-

bara. Därför bör det finnas möjlighet att byta undervisningsgrupp utan att därmed tvingas att byta skolort. Vi har mot den redovisade bakgrunden accepterat förslagen i motionerna om lokalisering av den gymnasiala utbildningen för de hörselskadade till Örebro.

2. Beaktande i vissa fall av kommunal ersättning till staten för elever i specialskolan vid fördelningen av medel från anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet (mom. 11)

Helge Hagberg (s) anför:

Jag anser det otillfredsställande att det i propositionen inte anges i hur stor utsträckning de kommuner som skall betala för elever i specialskolan kan påräkna kompensation. Jag har dock anslutit mig till utskottets acceptering av förslaget då det är omöjligt för riksdagen att i detalj precisera sådana bestämmelser. Jag utgår dock från att SÖ och länskolnämnderna vid sin fördelning av medel under SÅS-anslaget är medvetna om hur ojämnt avgifterna till staten för specialskoleeleverna drabbar olika kommuner i landet. Utskottet hade anledning att vid föregående års riksdag ta in uppgifter i frågan från SÖ. Här nedan återges de uppgifter som lämnades den 15 februari 1982 om antalet specialskoleelever kyrkobokförda i de kommuner där specialskolor är belägna och antalet specialskoleelever kyrkobokförda i andra kommuner. Av tablån kan utläsas att specialskolekommunerna kommer att få stå för omkring en tredjedel av avgifterna till staten medan alla landets övriga kommuner betalar resterande två tredjedelar. De hårdast drabbade kommunerna måste få en god kompensation vid SÖ:s och länskolnämndernas fördelning av SÅS-anslaget för att inte förslaget om ersättning till staten för specialskoleelever skall upplevas som alltför orättvist.

I nedanstående tablå anges för var och en av landets nio specialskolor dels antalet elever totalt, dels det antal elever som är kyrkobokförda i den kommun där specialskolan är belägen, dels det antal elever som är kyrkobokförda i annan kommun.

Specialskola/kommun	Antal elever		
	Totalt	Kyrkobokförda i "specialskole- kommun"	Kyrkobokförda i annan kommun
Hällsboskolan, Sigtuna	47	0	47
Tomtebodaskolan, Solna	30	0	30
Manillaskolan, Stockholm	134	4	130
Åsbackaskolan, Nyköping	35	0	35
Östervångskolan, Lund	99	69	30
Vänerskolan, Vänersborg	93	56	37
Birgittaskolan, Örebro	171	80*	91
Ekeskolan, Örebro	47	8	39
Kristinaskolan, Härnösand	83	17	66
Summa	739	234	505

* Härav tillhör 36 elever extern klass i Örebro kommun.